

БЪЛГАРИЯ

Основни събития от май 2003 г.: България унищожава своите мини, ТМ-46, насочени против превозни средства, които имат специално устройство против обезвреждането им, и очаква този процес да приключи през 2005 г. България като Президент на Организацията за Сигурност и Сътрудничество в Европа (ОССЕ) през 2004 г., председателства на 8 март 2004 г. семинар за противопехотните мини и взривоопасните остатъци от войните. България председателства група от правителствени експерти на “Конвенцията за конвенционалните оръжия (ККО)”, които разгледаха предложенията по отношение на всички видове мини с изключение на противопехотните, до ноември 2003 г.

Основни събития от 1999 г.: България стана страна по “Договорът за забрана на мините” на 1 март 1999 г. Санкциите за нарушаването на договора бяха включени в наказателния кодекс. България завърши унищожаването на 885 872 противопехотни мини, които държеше на съхранение, през декември 2000 г., значително по-рано от крайния срок по договора. Производството им спря през 1998 г. и през април 2002 г. бе съобщено, че фабриките за тяхното производство бяха завинаги затворени. България първоначално възнамеряваше да запази 10 446 противопехотни мини, но по-късно намали бройката им до 4 000. Страната докладва, че има мини, насочени против МПС, на които може да се инсталира устройство против обезвреждането им, и през февруари 2003 г. обяви, че производството им е било спряно, а съществуващите запаси са били унищожени. България съобщи, че е имало 72 миниранни полета на нейната територия, които са били създадени през Студената война. Прочистването на всички мини в минираните полета е завършено на 31 октомври 1999 г.

Политика за забрана на мините

Република България подписва “Договорът за забрана на мините” на 3 декември 1997 г., ратифицира го на 4 септември 1998 г. и стана страна по договора на 1 март 1999 г. България участва само като наблюдател в подготвителните срещи от Отавския Процес и преговорите в Осло през септември 1997 г. Страната участва в регионалните конференции за забрана на мините в Унгария през 1998 г., в Хърватско през 1999 г. и в Словения през 2000 г.

Изпълнението на “Договорът за забрана на мините” в България беше планирано от междуведомствена работна група, създадена през август 1999 г., и санкциите за нарушението му бяха включени в наказателния кодекс.¹

България предаде своя “Доклад за прозрачността по Член 7” на 22 април 2004 г. В него се съобщава за липса на промени в сравнение с предишния доклад по член 7 с изключение на използването на някои мини, запазени за разрешена употреба. Страната предаде пет предишни доклада по член 7.²

¹ Писмо от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 2 юли 2001 г. Законодателни и наказателни санкции са описани подробно в “Доклада на България по Член 7”, Формуляр А, 22 април 2002 г.

² “Доклад по член 7”, 22 април 2004 г. (за периода 31 март 2003 г. – 31 март 2004 г.); “Доклад по член 7”, 18 април 2003 г. (за периода 31 март 2002 г. – 31 март 2003 г.); “Доклад по член 7”, 22 април 2002 г. (за периода 1 март 2001 г. – 31 март 2002 г.);

България присъства на всички годишни срещи на държавите-страни по договора и междусесийните срещи от 1999 г. насам. На “Петата среща на държавите-страни по договора” през септември 2003 г. България предложи да сподели своя експертен опит в унищожаването на мини. Страната отбеляза ролята на неправителствените организации в усилията да се универсализира договора, подкани всички държави, които не са страни по договора, да станат такива и призова всички, които употребяват противопехотни мини в момента, веднага да прекратят употребата им.³

През последните години, по време на двустранни преговори, България насърчи Гърция, Турция и Украйна да ратифицират или да подпишат договора.⁴ През декември 2003 г., България гласува в полза на Резолюция 58/53 на Генералната асамблея на ООН, която призовава за универсализация и прилагане на “Договора за забрана на мините”. От 1996 г. България гласува за всяка годишна резолюция на Генералната асамблея на ООН за забрана на мините. През ноември 2003 г. представителят на България в Съвета за сигурност на ООН подкрепи призива за включването на обезвреждането на мините в дейностите по мироопазване и разоръжаване, и за адекватно финансиране на разминирането.⁵

България не е участвала в продължителните обсъждания, които държавите-страни по договора проведоха по време на срещите си по отношение на въпроси, свързани с интерпретацията и осъществяването на заложените в Членове 1, 2 и 3 решения. Но, главно в отговор на питаня на “Лендмайн монитор”, България направи заявления за отношението и практиката си по въпроси, свързани със съвместните военни операции с участието на държави, които не са страни по договора, и със запасите на чужди страни и преноса на противопехотни мини и мини, използвани срещу МПС с чувствителни детонатори или с устройства против обезвреждането им.

България заяви през февруари 2003 г., че “българската армия участва в съвместни учения със съседни страни, които не са подписали Отавската конвенция, но никакви забранени действия, включващи използването на противопехотни мини не се планират или осъществяват по време на ученията”.⁶ Насоки, свързани със забраната на извършването на помощни действия чрез забранени дейности и участието в дейности, включващи противопехотни мини, са включени в учебния план за подготовка на военни офицери.⁷ През юли и август 2004 г. България и САЩ проведоха съвместно учение “Булуорк 04” в Източна България.

“Доклад по член 7”, 1 март 2001 г. (за периода 5 април 2000 г. – 1 март 2001 г.);
“Доклад по член 7”, 5 април 2000 г. (за периода 27 юли 1999 г. – 5 април 2000 г.);
“Доклад по член 7”, 27 август 1999 г. (за периода 1 март – 27 август 1999 г.).

³ Изявление на Румен Събев, Шарже д’афеър, Българско посолство в Тайланд, “Петта среща на държавите-страни по договора”, Бангкок, 15–19 септември 2003 г.

⁴ Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 29 март 2004 г.

⁵ “Действия срещу мините, динамичен компонент от мироопазващите операции,” изказване на Заместник-генералния секретар пред Съвета за сигурност, Съвет за сигурност на ООН, 13 ноември 2003 г.

⁶ Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 7 февруари 2003 г.

⁷ Имейл от Иван Пиперков, “Ръководител на Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 29 март 2004 г.

През декември 2003 г. Народното събрание по принцип подкрепи разполагането на американски военни бази в България.⁸ По отношение на законността, според “Договорът за забрана на мините”, на преноса и складирането на чуждестранни противопехотни мини на българска територия, Министерството на външните работи заяви през март 2004 г., че позицията на България “се основава на задълженията и според Член 1 и Член 2, точка 2 от Отавската конвенция.”⁹

През февруари 2002 г., “Лендмайн монитър” покани България да обяви публично позицията си, в съответствие с “Договорът за забрана на мините”, за законността на противопехотните мини с устройство против обезвреждането им и мините с чувствителен детонатор, които биха могли да се взривят вследствие на неволни действия на хората. Външното министерство отговори, че България има на склад 2 894 мини, насочени против МПС от четири вида като три от тях “не могат да се активират неволно от хора”. ТМ-46 бе посочена като единствената мина, насочена против МПС-та, която може да има устройство против обезвреждането и.¹⁰ През февруари 2003 г., министерството съобщи, че производството на ТМ-46 е спряно. Съществуващите запаси са извадени от въоръжение и са в процес на унищожаване.¹¹ Процесът на унищожаване се очаква да завърши в края на 2005 г.¹²

България е страна по “Конвенцията за конвенционалните оръжия (ККО)” и по нейната “Поправка Протокол II”, и взе участие в “Петата годишна конференция на държавите-страни по Поправката Протокол II” през ноември 2003 г. На 23 октомври 2003 г. България предаде годишния си доклад, както се изисква от Член 13 на протокола. Страната взе участие в годишните конференции и предаде докладите си през предишните години. От 2001-2003 г. България председателства групата от правителствени експерти на “Конвенцията за конвенционалните оръжия”, която проучва предложенията по отношение на всички видове мини, различни от противопехотните. България, също така, подкрепя новия “Протокол V” за взривоопасните остатъци от войните.

През 2004 г. България като Президент на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ), председателства семинар по противопехотните мини и взривоопасните остатъци от войните на 8 март. На срещата на ОССЕ на 23 октомври 2003 г., България подкрепи предложенията на ОССЕ за “интензифициране на усилията в отговор на предизвикателството на мините.”¹³

⁸“Българският парламент по принцип подкрепя преместването на американските бази”, *Southeast Europe Times*, 19 декември 2003 г., www.setimes.com, прочетено на 20 December 2003 г.

⁹ Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 29 март 2004 г.

¹⁰ Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 28 май 2002 г. Виж “Доклад на “Лендмайн монитър” 2002 г.”, стр. 135.

¹¹ Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 7 февруари 2003 г.

¹² Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 29 май 2004 г.

¹³ Намесата на България, “22-та съвместна среща на Форума за сътрудничество в сигурността и постоянния съвет”, ОССЕ, Виена, 23 октомври 2003 г.

Дейността на неправителствените организации

През ноември 2003 г. Българската група за разминиране направи изложба в БАН, за да подчертае глобалния проблем по отношение на мините. Групата изготви информационен справочник за мините за българския контингент в Ирак и информационна брошура за хората, живеещи близо до българо-гръцката граница.¹⁴ Групата бе официално регистрирана през май 2002 г. През септември 2003 г., тя пусна две статии в пресата за публикуването на Доклада на “Лендмайн монитър” 2003 г. Подобни статии бяха публикувани през 2002 г.¹⁵

Производство и пренос

В миналото България беше производител и износител на противопехотни мини. Има сведения, че българските мини са използвани в Камбоджа и други страни.¹⁶ Производството им бе прекратено през 1998 г., а износа им спря през 1996 г. През април 2002 г. България съобщи, че производствените и мощности са завинаги демонтирани.¹⁷

Запаси и унищожаването им

България съобщи, че през 1999 г. нейните запаси са се състояли от 885 872 противопехотни мини.¹⁸ Програмата за унищожаване на запасите започна през 1999 г., веднага щом договорът влезе в сила в България, и бе завършена през декември 2000 г.¹⁹ Крайният срок за завършване на унищожаването на запасите от мини на България, установен от Договорът за забрана на мините, бе 1 март 2003 г.

Първоначално, България заяви, че ще запази на склад 10 446 противопехотни мини, но в доклада си от април 2000 г. по Член 7 страната изтъкна, че вместо това, ще запази 4 000.²⁰ В края на март 2004 г. България имаше 3 688 противопехотни мини.

¹⁴ Имейли от Найдено Илиев, Президент, “Българска група за разминиране”, 3 и 29 октомври 2003 г.

¹⁵ Карел Бартошик “Лендмайн монитър”, “Спот он” (Българско списание на английски език), брой 22, октомври 2002 г., стр. 20.

¹⁶ Проект на Human Rights Watch за оръжията и лекари за човешките права, “Мините: смъртоносно наследство (Ню Йорк: Human Rights Watch, октомври 1993г.)”, стр. 104.

¹⁷ “Доклад по Член 7”, Формуляр Е, 22 април 2002 г.

¹⁸ “Доклад по Член 7”, Формуляр В, 27 август 1999 г. Седемте вида мини на склад бяха: РМ-79 (350 181), SHR-II (62 210), OZM (61 893), РМН (59 411), PSM-1 (300 941), MON-50 (38 444) и PFM-1C (12 792). Въпреки че, не бе включено в “Доклада по Член 7”, България също имаше мини от вида MON-100 (47) и MON-200 (48). “За свят без мини: българския национален принос – национална програма за изпълнение на Отавската конвенция”, София, август 1999 г., стр. 19 и 32. Тези мини са запазени според Член 3 на “Договора за забрана на мините”. През юли 2004 г., “Лендмайн монитър” помоли Външното министерство да изясни дали количеството от мини тип 12 792 PFM-1C се отнася за единични мини или за касети, съдържащи 64 или 72 единични мини. До 17 септември 2004 г. не бе получен отговор.

¹⁹ “Доклад по Член 7”, Формуляр В, 22 април 2002 г.

²⁰ “Доклад по Член 7”, Формуляр D, 5 април 2000 г. и 22 април 2002 г. Вторият доклад коригира грешка и в него се съобщава, че първоначално 4 020 мини са запазени

Външното министерство съобщи, че мините на склад са използвани за обучение на военни, които участват в мироопазващи мисии. Пет мини са използвани в периода 31 март 2003 г.-31 март 2004 г.²¹ Нито една от складиранияте мини не е използвана през предходната година, докато 327 мини са използвани от 1 март 2001 г. до 31 март 2002 г. в обучението на военни инженери.²²

Проблемът с мините и разчистването им

България заяви, че имаше 72 миниранни полета на територията си, създадени през Студената война.²³ По южната и граница с Гърция имаше 68 миниранни полета по протежение на 71 км.²⁴ Границата и с Турция беше също минирана. Външното министерство отрече България да е полагала миниранни полета по границите си с Румъния и Македония.²⁵

Обезвреждането на всички противопехотни мини в минираните полета беше завършено до 31 октомври 1999 г., според “Доклада на България по Член 7” от април 2000 г.²⁶ Крайният срок за България, установен от “Договора за забрана на мините”, за завършване на разчистването на минните полета беше 1 март 2009 г.

Разминирането на гръцката граница започна през 1992 г., след това спря, поради финансови ограничения, и продължи през 1997 г. До март 1998 г. само около 10 % от мините в този район бяха прочистени.²⁷ Минираните полета бяха описани като частично залесени, а там паднали дървета и ерозиралата почва затрудняваха разминирането. Няма документиране на минираните полета, но местните хора са махнали загражденията и са започнали да използват някои от минираните полета за събиране на дърва и за паша. Като цяло, 13 926 мини (всичките от вида PSM-1 с жици за настъпване) бяха унищожени на място или бяха преместени и унищожени, освобождавайки 13 364 акра земя (приблизително 54 кв. км.).²⁸

от следните видове: 285 PM-79, 104 OZM, 103 SHR-II, 2 010 PSM-1, 100 PMN, 1 011 MON-50, 47 MON-100, 48 MON-200 и 312 PFM-1C.

²¹ “Доклад по Член 7”, Формуляр D, 22 април 2004 г.; имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 29 март 2004 г.

²² “Доклад по Член 7”, Формуляр D, 22 април 2004 г.

²³ “За свят без мини: българския национален принос – национална програма за изпълнение на Отавската конвенция”, София, август 1999 г., стр. 19 и 32. Този документ също съобщава, че до публикуването му, 55 от 72-те миниранте полета са били разчистени.

²⁴ Изявление на Трайко Спасов, Външно министерство, “Регионална конференция за мините”, Будапеща, 26–28 март 1998 г.; имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 8 февруари 2001 г.

²⁵ Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 8 февруари 2001 г.

²⁶ “Доклад по Член 7”, Формуляр F2, 5 април 2000; “Доклад по Поправка Протокол II Член 13”, Формуляр A, 26 октомври 2000 г.

²⁷ Изявление на Трайко Спасов, Външно министерство, “Регионална конференция за мините”, Будапеща, 26–28 март 1998 г.

²⁸ Подполковник Йонко Тотевски, “Опитът на България в унищожаването на минираните полета по границата с Гърция”, Семинар по регионални действия,

През март 1999 г. България подписа споразумение с Турция, според което всяка страна трябваше да разминира границата си. В България минираният полет покриваха район с големина около 1 000 хектара (10 000 000 кв. м.). България започна операциите по разчистването през април 1999 г. и ги завърши през октомври 1999 г.²⁹

Помощ за премахването на мините

Външното министерство заяви, че България не е получавала или давала финансова, или друг вид помощ за операции, свързани с мините от 2002 г. до 2004 г. Български компании не произвеждат оборудване или технологии за откриване на мини, или за унищожаването им. Все пак, България разполага с технология за унищожаването на някои видове противопехотни мини и армията може “да осигури експерти по разминирането за обучение и наблюдение на действията по разминирането след две години, както и няколко войскови единици за разминиране (с големината на взвод) за операционни нужди и опазване на сигурността на мироопазващите операции след четири-пет години.” Ще има нужда от чуждестранно финансиране.³⁰ Готовността на България да окаже помощ при международни операции за прочистване на мини, също беше изразена на годишните срещи на държавите-страни по договора.

Нещастни случаи, свързани с мини

Единствените нещастни случаи, свързани с мини в България от 1999 г. насам станаха през 2001 г. Двама военни загинаха и един беше ранен, когато мина от вида PSM-1 избухна по време на учение.³¹

насочени против мините, “Инициатива за Юго-източна Европа”, Солун, Гърция, 4-5 май 2000 г.; отговорът на България на въпросника на ОССЕ (без дата), 2000 г., стр. 1.

²⁹ Отговорът на България на въпросника на ОССЕ, 13 декември 1999 г., стр. 3.

³⁰ Имейли от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 7 февруари 2003 г. и 29 март 2004 г.

³¹ Имейл от Найден Илиев, Президент, “Българска група за разминиране”, 2 септември 2004 г. Външното министерство заяви, че не знае за жертви на мини сред българските военни или цивилни през периода 2003 г. – 2004 г. Имейл от Иван Пиперков, Ръководител на “Отдел за глобална сигурност и разоръжаване”, Министерство на Външните работи, 29 март 2004 г.